

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

24 октомври 2019 година *

„Преюдициално запитване — Данъчни въпроси — Данък върху доходите на физическите лица — Недопустимост на преюдициалното запитване“

По съединени дела C-469/18 и C-470/18

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Hof van Cassatie (Касационен съд, Белгия) с актове от 28 юни 2018 г., постъпили в Съда на 19 юли 2018 г., в рамките на производства по дела

IN (C-469/18),

JM (C-470/18)

срещу

Belgische Staat,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Е. Regan, председател на състава, I. Jarukaitis (докладчик), Е. Juhász, М. Plešič и С. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за IN и JM, от J. Verbist, advocaat,
- за белгийското правителство, от J.-С. Halleux, Р. Cottin и С. Pochet, в качеството на представители, подпомагани от W. van Eeckhoutte, advocaat,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от Р. Gentili, avvocato dello Stato,
- за нидерландското правителство, от М. Bulterman и J. Hoogveld, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

– за Европейската комисия, от Н. Krämer и W. Roels, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 11 юли 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитванията са отправени в рамките на спорове между IN (дело C-469/18) и JM (дело C-470/18) и Belgische Staat (белгийската държава) по повод на актове за установяване на данъчни задължения, издадени от белгийската данъчна администрация за данъчните 1997 г. и 1998 г., с които се коригират декларациите им за данъците на физическите лица.

Международното право

- 3 Член 20 от Договора за екстрадиция и взаимопомощ по наказателноправни въпроси между Кралство Белгия, Великото херцогство Люксембург и Кралство Нидерландия, подписан в Брюксел на 27 юни 1962 г., предвижда:

„1. По искане на молещата страна замолената страна изземва, доколкото е допустимо по нейното национално право, вещи, които:

- a) могат да послужат като доказателство,
- b) са получени в резултат на престъплението и са намерени преди или след предаването на задържаното лице, и ги предава на молещата страна.

2. Вещите се предават само с разрешение на Raadkamer (подготвителният състав) на първоинстанционния съд, в чийто район са извършени претърсването и изземването. Raadkamer (подготвителният състав) решава дали всички или само част от иззетите вещи да бъдат предадени на молещата страна. Той може да разпорежи предаването на вещи, които не са пряко свързани с деянието, за което е уличен заподозреният, и се произнася по възраженията на трети лица, в чието владение е била вещта, както и на други лица с права върху вещта.

[...]“.

Споровете в главните производства и преюдициалният въпрос

- 4 Фактите по двата спора в главните производства са *mutatis mutandis* идентични в дело C-469/18 и дело C-470/18. Те могат да бъдат обобщени по следния начин.
- 5 Жалбоподателите в главните производства са управители на предприятия за търговия и дистрибуция на компютри и компютърни компоненти. През 1996 г. тези предприятия са обект на наказателно преследване, образувано по сигнал на белгийската данъчна администрация, която през 1995 г. е провела разследване за верижни измами с данъка върху добавената стойност (ДДС).

- 6 В рамките на наказателното разследване, в Люксембург е изпълнена съдебна поръчка, в хода на която директорът на люксембургската банка е предал по време на изслушването му от люксембургски съдия-следовател, в присъствието на белгийския му колега, банкови документи, които се отнасят до жалбоподателите в главното производство. Това предаване обаче се е осъществило без съгласието на подготвителния състав на съда по мястото, където са извършени претърсването и изземването, а именно подготвителният състав на районния съд в Люксембург, което съгласие се изисква съгласно член 20 от Договора за екстрадиция и взаимопомощ по наказателноправни въпроси между Кралство Белгия, Великото херцогство Люксембург и Кралство Нидерландия.
- 7 След като получава разрешение да прегледа материалите по наказателното дело и да се снабди с копие от тях, белгийската данъчна администрация издава актове за установяване на данъчни задължения, с които се коригират декларациите за данъците на физическите лица, подадени от жалбоподателите в главните производства, и с които се разпорежда плащането на данъци върху печалби от промишлени и търговски предприятия в размер на 536 738,94 EUR за данъчната 1997 г. и 576 717,62 EUR за данъчната 1998 г., които са изплатени по люксембургска сметка.
- 8 Тъй като жалбите по административен ред, подадени от жалбоподателите в главните производства срещу тези актове за установяване на данъчни задължения, са отхвърлени, те ги обжалват по съдебен ред, като искат данъчните им задължения да бъдат облекчени, изтъквайки, че банковите документи са били получени неправомерно и следователно не могат да служат като основание на решение за данъчно облагане. Тези жалби по съдебен ред са уважени с решение на първоинстанционния съд, отменено от въззивния съд. В резултат на това жалбоподателите в главните производства подават касационни жалби.
- 9 Пред запитващата юрисдикция Hof van Cassatie (Касационен съд, Белгия) жалбоподателите в главните производства изтъкват по-специално че от член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), и от член 7 от Хартата следва, че предаването на банкови данни на физически лица е възможно само ако са спазени предвидените за тази цел законови процедури. В конкретния случай обаче това не е така, поради което според тях е нарушено основното им право на зачитане на личния живот. Получаването на такива доказателства в нарушение на това право според жалбоподателите е в противоречие с това, което може да се очаква от орган, действащ в съответствие с принципите на добра администрация, и следователно използването на тези доказателства при всички обстоятелства трябва да се счита за недопустимо.
- 10 В това отношение жалбоподателите в главните производства се позовават на решение от 17 декември 2015 г., WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832), като поддържат, че ако в рамките на събирането на данъка върху доходите, в белгийското право следва да се допусне възможността за използване на доказателства, получени в нарушение на основно право, това би довело до необосновано различно третиране от гледна точка на принципа на равно третиране и на недопускане на дискриминация, гарантиран от белгийската конституция, между данъчнозадълженото лице, което се облага с данък върху доходите, и данъчнозадълженото лице, което се облага с ДДС.
- 11 От една страна, запитващата юрисдикция посочва, че белгийската данъчна уредба не съдържа обща разпоредба, която да забранява използването на неправомерно придобити доказателства за целите на установяването на данъчно задължение, а при необходимост и за целите на налагане на увеличение на данъка или глоба. Използването от администрацията на такива доказателства следва да се преценява с оглед на принципите на добра администрация и на правото на справедлив процес. С изключение на случаите, когато законодателят предвижда специални санкции в това отношение, използването на тези доказателства по данъчни дела може да се изключи единствено ако са получени по начин, който до такава степен е в

противоречие с това, което може да се очаква от орган, действащ в съответствие с принципа на добра администрация, че това използване при всички обстоятелства следва да се счита за недопустимо, или ако използването застрашава правото на данъчнозадълженото лице на справедлив процес. При тази преценка съдът може според запитващата юрисдикция да вземе предвид по-специално едно или няколко от следните обстоятелства: изцяло формалния характер на нарушението, последиците му за защитените с нарушената норма права или свободи, евентуалното наличие на умишъл при нарушението, извършено от органа, и обстоятелството, че тежестта на противоправното деяние на лицето значително превишава тази на допуснатото от органа нарушение.

- 12 От друга страна, запитващата юрисдикция цитира решение от 17 декември 2015 г., *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832), като отбелязва, че в това решение Съдът приема, че в областта на събирането на ДДС доказателствата, получени в нарушение на основно право, трябва да се изключат. За разлика на това от практиката на Европейския съд по правата на човека следва, че използването на доказателство, събирано в нарушение на член 8 от ЕКПЧ, не води непременно до нарушение на правото на справедлив съдебен процес, гарантирано в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, и че член 13 от ЕКПЧ сам по себе си не изисква такова доказателство да бъде изключено.
- 13 Предвид тази практика на Европейския съд по правата на човека запитващата юрисдикция смята за необходимо да запита отново Съда по въпроса дали в областта на ДДС член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска при никакви обстоятелства използването на доказателства, получени в нарушение на правото на зачитане на личния живот, гарантирано от член 7 от Хартата, или в смисъл, че допуска национална правна уредба, в приложение на която юрисдикцията, която трябва да прецени дали такова доказателство може да бъде използвано като основание за събирането на ДДС, е длъжна да извърши проверка като посочената по-горе.
- 14 Запитващата юрисдикция уточнява, че макар делата по главните производства да се отнасят до данъците върху доходите и следователно не става въпрос за материя от правото на Съюза, отговор на поставения по всяко от съединените дела въпрос е необходим, за да може да се прецени неравното третиране, на което се позовават жалбоподателите в главните производства, между данъчнозадълженото лице, което се облага с данъка върху доходите на физическите лица, и данъчнозадълженото лице, което се облага с ДДС.
- 15 При тези обстоятелства Hof van Cassatie (Касационен съд) решава да спре производствата по дела C-469/18 и C-470/18 и да постави на Съда следния преюдициален въпрос, формулиран по идентичен начин във всяко от двете дела:

„Трябва ли член 47 от Хартата [...] да се тълкува в смисъл, че по дела с предмет [ДДС] не допуска при никакви обстоятелства да се използват доказателства, които са събрани в нарушение на гарантираното от член 7 от Хартата право на зачитане на личния живот, или трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна норма, изискваща от съда, на който се налага да реши дали да използва такова доказателство за установяване на задължение за ДДС, да направи преценка като посочената в [мотивите към акта за преюдициално запитване]?“.

Производството пред Съда

- 16 На 6 септември 2018 г. председателят на Съда съединява дела C-469/18 и C-470/18 за целите на писмената фаза на производството и на съдебното решение.

По допустимостта на преюдициалните запитвания

- 17 Както отбелязва запитващата юрисдикция, разглежданото в главните производства положение, чийто предмет е коригиране на декларациите за данъка върху доходите на физическите лица, не попада в приложното поле на правото на Съюза.
- 18 Следва да се отбележи, че обстоятелството, че доказателствата по делата в главните производства са били получени в рамките на наказателно производство, образувано след сигнал на белгийската данъчна администрация, която е провела разследване за измами с ДДС, само по себе си не означава, както отбелязва генералният адвокат в точка 66 от заключението си, че използването им за целите на коригиране на декларациите за данъка върху доходите на физическите лица представлява прилагане на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Всъщност такова използване няма връзка с правото на Съюза, надхвърляща сходството, което може да е налице в дадена държава членка между правилата за събиране на ДДС и тези за събиране на данъка върху доходите на физическите лица, или непрякото въздействие на една от областите върху другата (вж. решение от 10 юли 2014 г., Julián Hernández и др., C-198/13, EU:C:2014:2055, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 19 Следователно в конкретния случай Съдът не може да прецени с оглед на Хартата националната правна уредба или съдебна практика, приложима към използването на доказателства, които според запитващата юрисдикция са получени неправомерно, в рамките на производството по събиране на данъка върху доходите на физическите лица, което се води по отношение на жалбоподателите в главните производства.
- 20 При все това, макар делата по главните производства да се отнасят до данъка върху доходите на физическите лица, запитващата юрисдикция, чийто въпрос по всяко дело се отнася изрично до тълкуването на член 47 от Хартата, всъщност цели да установи в каква степен правото на Съюза позволява или не използване на доказателства, получени неправомерно за целите на събирането на ДДС. Всъщност според нея по този въпрос би могло да съществува разминаване между разрешението, възприето от Съда в решение от 17 декември 2015 г., WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832), и практиката на Европейския съд по правата на човека. Отговорът на поставения въпрос ѝ бил необходим, за да може да прецени неравното третиране, на което се позовават жалбоподателите в главните производства, съществуващо между данъчнозадължено лице, което, както в случая, се облага с данъка върху доходите на физическите лица, и данъчнозадължено лице, което се облага с ДДС.
- 21 В това отношение следва да се припомни, че Съдът е приел за допустими преюдициални запитвания относно разпоредби на правото на Съюза в случаи, в които фактите по главното производство не попадат в приложното поле на това право, но в които тези разпоредби са приложими по силата на националното право поради препращане в него към съдържанието им (вж. в този смисъл решения от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 45, и от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 53 и цитираната съдебна практика).
- 22 Всъщност, когато при решаването на положения от чисто вътрешен характер дадено национално законодателство се съобразява с решенията, възприети от правото на Съюза, с цел например избягване на проявите на дискриминация спрямо гражданите на съответната държава или на евентуални нарушения на конкуренцията, или с цел осигуряване на едно-единствено производство в сходни положения, Европейският съюз определено има интерес от това, с оглед на избягване на бъдещите различия в тълкуването, възприетите от правото на Съюза разпоредби или понятия да се тълкуват еднакво, независимо от условията, при които следва да се прилагат (вж. в този смисъл решения от 18 октомври 1990 г., Dzodzi, C-297/88 и C-197/89, EU:C:1990:360, т. 37, от 17 юли 1997 г., Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, т. 32, и от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 46).

- 23 Ето защо тълкуване от Съда на разпоредби на правото на Съюза, когато са налице положения, непопадащи в приложното поле на тези разпоредби, е обосновано, когато националното право е направило тези разпоредби пряко и безусловно приложими към такива положения, за да се осигури еднакво третиране на посочените положения и на положенията, попадащи в приложното поле на посочените разпоредби (решения от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 47 и от 7 ноември 2018 г., С и А, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 33).
- 24 В положение като разглежданото в главните производства, което не попада в приложното поле на правото на Съюза, запитващата юрисдикция трябва да укаже на Съда в съответствие с член 94 от Процедурния правилник на Съда по какъв начин висиящият пред нея спор е свързан с разпоредбите от правото на Съюза, така че исканото тълкуване да е нужно за решаването на този спор (вж. в този смисъл решения от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 55, и от 20 септември 2018 г., Fremoluc, C-343/17, EU:C:2018:754, т. 22).
- 25 Доколкото обаче правото на Съюза не предвижда правила относно начините за събиране на доказателства в областта на измами с ДДС и доколкото държавите членки следва да установят такива правила при спазване на принципа на ефективност на правото на Съюза и на гарантираните в него права (вж. в този смисъл решения от 17 декември 2015 г., WebMindLicenses, C-419/14, EU:C:2015:832, т. 65—68, и от 17 януари 2019 г., Дзиев и др., C-310/16, EU:C:2019:30, т. 24), наличието на препращане на националното право към разпоредби от правото на Съюза изглежда трудно разбираемо в тази област. Във всеки случай от акта за преюдициално запитване не следва, че белгийското право прави такова препращане.
- 26 От всички гореизложени съображения следва, че преюдициалните запитвания за недопустими.

По съдебните разноски

- 27 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Не допуска преюдициалните запитвания, оправени от Hof van Cassatie (Касационен съд, Белгия), с актове от 28 юни 2018 г.

Подписи